

Arstide kutsealane sõltumatus kui meditsiini tuumikväärtus

Katrin Rehema – Eesti Arstide Liit

Katrin Rehema

Maailma arstide liidu arstieetika käsi- raamatus on kirjutatud: „Mõnes riigis on võim tervishoiu üle vähehaaval läinud arstidelt üle elukutseliste administraatorite ja ametnike kätte, kellest mõnigi kipub arstides nägema pigem takistust kui partnerit tervishoiu korraldamisel.“ Tuleb tuttav ette?

Aga ehk ongi hea – las elukutselised korraldajad korraldavad ja arstid saavad rahu haigeid ravida! Paraku on selline korraldamine tekitanud süsteemi(tuse), millega ei ole rahul ei patsiendid ega arstid.

Kas võim on üle võetud või antud? Küllap nii seda- kui ka teistpidi. Ühe erakonna valimisloosung kõlas „Anname riigi rahvale tagasi!“. Ehk peaks tegema üleskutse: „Anname tervishoiu patsientidele ja arstidele tagasi.“

Haigekassa nõukogus puudub arstkonna esindaja. Haiglate nõukogudes istuvad peamiselt poliitikud ja juhatuse liikmete hulgas jääb arste, eriti neid, kes juhtimise kõrval ka ravitööd teevad, aina vähemaks. Vaielda selle üle, kas tervishoidu juhib paremini majandusmees või arst, on ilmselt niisama viljakas kui lahendada dilemmat, kumb oli enne – muna või kana. Vajalik haridus mõlemal, kuid arstil on oma majandusteadmisi täiendada vist veidi lihtsam kui mõnel muul spetsialistil meditsiini õppida. Tõeliselt olulises konkurentsisis on raha, betoon ja masinad kahjuks ammugi inimese üle võidu saavutanud.

Lisaks vahetutele ja kaudsematele ülemustele juhivad arstide tööd ravi-juhendid, hinnakirjad, soodusravimite nimekirjad, rippmenüüd, klassifikatsioonid, aruandevormid, sisekorraeskirjad, ameti-juhendid, lepingud, seadused, määrused, arengukavad. Loetelu ei ole lõplik.

Niisugustes tingimustes võivad kutsealasest sõltumatuses kõnelevad arstid tunduda lootusetult naiivsete kui mitte lausa peast põrunutena. Küllap pole aga tohtrid veel unustanud üht vana tõde: vabadus ja sõltumatus lähtub inimese sisemusest. Kuni on olemas mõõt, millest suuremaid lollusi keeldume kaasa tegemast, piir, millest mõtetumad käsud jätame lihtsalt täitmata, seni pole kadunud ka üheks meditsiini tuumikväärtuseks peetav arstide enesemääramine.

Arstide päevadel on ikka arutletud ka tõenduspõhistamata teemadel nagu arstikunst ja -eetika. Aeg-ajalt tulebki kokku tulla ja meelde tuletada sedagi, et raviotsus on lõppude lõpuks arsti ja patsiendi vaheline kokkulepe, mille juures ametnike kehtestatud ettekirjutustest kinnipidamine ei ole alati absoluutne tingimus. Patsiendi vajadusi eiravale reeglile vastu astumist tuleb näha selgroogse ja vastutustundliku käitumisena, pigem tähendab sellele pimesi allumine mugavustsooni peitumist.

Arsti vastutust tõlgendatakse sageli liiga lihtsustatult – eksimusele peab järgnema karistus. Vastutus tähendab aga ka vigade tunnistamist, analüüsimist ja võimaluste leidmist neid edaspidi vältida. Niisugust lahendust ootame ikka veel puuduvast mitesüülisest vastutuskindlustusest.

Vahest peaksime rohkem mõtlema ja tegema ettepanekuid, kuidas vabastada arstid seadustes näpuga järje ajamisest, arvepidamisest ja karistusehirmust. Iseseisva mõtlemisoscuse väärtust tuleks mõista enne, kui see kaduma läheb.

Tartu ülikooli lõpetamisel antav arstivanne, mille koostasid arstiteaduskond ja arstide liit ühiselt, lõpeb lausega: „Miski ei saa mind sundida oma oskusi kasutama arstieetika põhimõtete vastu.“